

ДОСЛІДЖЕННЯ ОРГАНІВ ДЕРЖАВНОГО РЕГУЛЮВАННЯ НА РИНКУ ЦІННИХ ПАПЕРІВ

Держава відіграє важливе значення для ринку цінних паперів, вона його регулює та шляхом видачі нормативних актів, регламентує. В Україні система державного регулювання ринку цінних паперів почала створюватися після проголошення незалежності. Незважаючи на відносно тривале функціонування, вказана система так і не спромоглася побудувати в Україні ефективний ринок цінних паперів. Причин цьому є багато: економічні, політичні, але не останнє місце серед них займають визначення неправильних засад участі держави у сфері ринку цінних паперів.

Ринок цінних паперів вважається одним із найбільш регульованих та регламентованих ринків у світі. Навіть товарний та валютний ринок не підлягають такій інтенсивній регламентації як ринок цінних паперів. Причина цієї ситуації полягає в тому, що нерегульований рух капіталів у різні історичні періоди завдавав істотної шкоди фінансовим системам.

Загалом, регулювання ринку цінних паперів у більшості країн світу має два рівні: саморегулювання професійних учасників та державне регулювання. Першим виникло саморегулювання, яке проводилося фондовими біржами, що конструювали стандартні правила гри стосовно окремих груп учасників ринку цінних паперів [1]. Державне регулювання з'явилося пізніше.

На сьогодні державі відведено активну роль у сфері регулювання ринку цінних паперів: вона має сприяти формуванню привабливого інвестиційного клімату, вдосконалювати законодавство і лібералізувати регулювання на ринку цінних паперів, розвивати ринки державних, муніципальних цінних паперів, а також цінних паперів підприємств, підтримуваних державою. Сприяння розвитку фондового ринку може здійснюватися державою через систему адміністративної підтримки і економічного стимулювання [2, 270].

Основним нормативним актом, що регламентує державне регулювання фондового ринку в Україні є Закон України «Про державне регулювання ринку цінних паперів в Україні», який було прийнято ще в 1996 р. Відповідно до нього, державне регулювання ринку цінних паперів – здійснення державою комплексних заходів щодо упорядкування, контролю, нагляду за ринком цінних паперів та їхніх похідних та запобігання зловживанням і порушенням у цій сфері [3].

Державне регулювання фондового ринку в Україні здійснюватиметься шляхом прийняття законодавчих та інших нормативних актів, ліцензування і контролю за діяльністю фондового ринку. З метою забезпечення єдиної державної політики в цій сфері, в Україні створено спеціальний державний орган – Національна Комісія з цінних паперів та фондового ринку (далі НКЦПФР).

НКЦПФР є державним колегіальним органом, підпорядкованим Президенту України та підзвітним Верховній Раді України. НКЦПФР утворюється у складі Голови Комісії та шести членів Комісії, які призначаються та звільняються з посад згідно до указів Президента України. НКЦПФР розробляє і затверджує нормативні акти та акти законодавства, обов'язкові для виконання центральними та місцевими органами виконавчої влади, органами місцевого самоврядування, учасниками ринку цінних паперів, їх об'єднаннями та контролює їх виконання з питань, що належать до її компетенції.

Відповідно до Положення про Національну комісію з цінних паперів та фондового ринку, НКЦПФР здійснює державне регулювання фондового ринку шляхом: формування та забезпечення реалізації єдиної державної політики щодо розвитку і функціонування ринку цінних паперів та похідних (деривативів) в Україні, сприяння адаптації національного ринку цінних паперів до міжнародних стандартів; координації діяльності державних органів з питань функціонування в Україні ринку цінних паперів та похідних (деривативів); здійснення державного регулювання та

контролю за емісією і обігом цінних паперів та похідних (деривативів) на території України; захисту прав інвесторів шляхом здійснення заходів щодо запобігання і припинення порушень законодавства на ринку цінних паперів та законодавства про акціонерні товариства, застосування санкцій за порушення законодавства у межах своїх повноважень; сприяння розвитку ринку цінних паперів та похідних (деривативів); узагальнення практики застосування законодавства України з питань емісії (випуску) та обігу цінних паперів в Україні, розроблення пропозицій щодо його вдосконалення; здійснення державного регулювання та контролю у сфері спільного інвестування; здійснення у межах компетенції державного регулювання та контролю у сфері накопичувального пенсійного забезпечення; здійснення у межах компетенції державного регулювання і нагляду у сфері запобігання та протидії інформативної (відмиванню) доходів, одержаних злочинним шляхом, або фінансуванню тероризму; здійснення у межах компетенції заходів щодо запобігання і протидії корупції; здійснення у межах повноважень, визначених законодавством, нагляду на консолідованій та субконсолідованій основі за небанківськими фінансовими групами та їх підгрупами [4].

Але якщо говорити про державне регулювання фондового ринку в Україні загалом, а не тільки на прикладі діяльності НКЦПФР, то, відповідно до Концепції функціонування та розвитку фондового ринку України, воно здійснюється у таких напрямках: забезпечення обов'язкового оприлюднення усієї суттєвої інформації про ринок цінних паперів (умови випуску та обігу цінних паперів, результати фінансово-господарської діяльності, стан управління діяльністю емітентів, обсяг, характер та тенденції в торгівлі цінними паперами тощо); ліцензування і регулювання діяльності фінансових посередників, у тому числі тих, які займаються довірчою діяльністю на фондовому ринку, нагляд за її здійсненням, встановлення економічних нормативів щодо адекватності власних фінансових ресурсів посередників, обсягу і характеру операцій, що ними проводяться; нагляд за діяльністю організованих систем торгівлі цінними паперами, встановлення у разі потреби обов'язкових для виконання правил торгівлі, контроль за дотриманням антимонopolного законодавства на ринку цінних паперів; притягнення до адміністративної та кримінальної відповідальності осіб, які використовують внутрішню інформацію, тобто, яка не була оприлюднена, з метою отримання доходу чи запобігання збиткам по операціях з цінними паперами; забезпечення прав власників цінних паперів, насамперед пайових (доступ до фінансової звітності емітентів, участь у управлінні, реалізація права голосу, безперешкодне та швидке засвідчення прав власності на цінні папери тощо) [5].

Не дивлячись на відносно тривале існування в Україні системи органів державної влади, які регулюють ринок цінних паперів з відповідним нормативно-правовим забезпеченням, досягти ефективного перерозподілу інвестиційного капіталу в масштабах всієї держави та її окремих регіонів так і не вдається. Не виходить також залучати іноземні інвестиції за рахунок вітчизняних цінних паперів. Не маловажним чинником, який породжує ці проблеми є економічний фактор, що загалом показує економічну нестабільність України на фоні збанкрутих підприємств та зростаючої заборгованості. Проте, одним із стимулюючих факторів розвитку ринку цінних паперів є ефективне законодавство, яке б забезпечувало інтереси всіх учасників цього ринку, як емітента, так і інвестора. Розробкою цього законодавства повинна зайнятися держава. Хоча Україна ще не виступає членом ЄС, але приведення внутрішнього законодавства у сфері фондового ринку до європейських вимог, має стати пріоритетним завданням. Проте, як зазначають окремі фахівці, замість повноцінної імплементації європейських норм до парламенту регулярно подаються законопроекти-субститути, які характеризуються досить вибірковою імплементацією норм, пов'язаних із регулюванням фондового та пов'язаних ринків. За поданими до парламенту законопроектами по експоненті виростають повноваження національного регулятора. Так, регулятор отримує право проводити не перевірки (як у стандартах IOSCO), а повномасштабні розслідування, вимагати пояснень у всіх підряд (від держорганів до будь-яких фізичних та юридичних осіб – як сторін реальних угод, так і навіть тих, хто просто має намір їх провести, а також усіх,

хто що-небудь знає про такі угоди), вимагати будь-які матеріали в операторів і провайдерів комунікацій (скріншоти, аудіо, відео, фото, електронну переписку) [6].

Важливими завданнями державного регулювання ринку цінних паперів є забезпечення дотримання обміну між основними учасниками фондового ринку достовірною інформацією, на підставі якої буде оцінюватися привабливість та перспективність вітчизняних проектів для інвесторів, у першу чергу іноземних. Запровадження дієвої системи виявлення на не допуску несумлінних гравців на фондовий ринок, покращить рівень інвестиційної привабливості економіки України на міжнародній арені, що є запорукою економічного зростання в довгостроковій перспективі в умовах інтернаціоналізації господарського життя. За допомогою ринку цінних паперів держава може впливати на фінансове забезпечення таких галузей народного господарства, які мають важливе соціальне (будівництво житла, охорона здоров'я, освіта тощо) або економічне значення (розвиток важливих галузей промисловості та сільського господарства). З державною підтримкою інвестицій можна реалізувати проекти загальнонаціонального значення, затрати та строки окупності яких для приватного бізнесу не цікаві.

Література:

1. Клессенс С., Джанков С., Клінгбель Д. Фондові ринки у країнах з перехідною економікою. Україна. Фінансовий сектор: нова стратегія реформ: Матеріали міжнародної конференції. – Київ, 2000. – 275 с.

2. Калюга О. О. Державне регулювання фондового ринку в Україні: проблеми і шляхи вирішення // Теорія та практика державного управління. – 2012. – Випуск 2 (37). – С. 270–276.

3. Про державне регулювання ринку цінних паперів в Україні: закон України №448/96-ВР від 30 жовтня 1996 р. URL: <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/448/96-%D0%B2%D1%80>

4. Положення про Національну комісію з цінних паперів та фондового ринку: Указ Президента України від 23 листопада 2011 р. № 1063/2011. URL: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/en/1063/2011>

5. Про Концепцію функціонування та розвитку фондового ринку України: Постанова Верховної Ради України від 22 вересня 1995 р. № 342/95-ВР. Відомості Верховної Ради України. 1995. №33. Ст. 257.

6. Кошовий О. Труднощі перекладу. Дзеркало тижня. 31 березня 2018 р. URL: https://dt.ua/macrolevel/trudnoschi-perekladu-273735_.html

Könül Rəhim qızı ƏFƏNDİYEVA / Көнүл Рахим җызы ЭФЕНДИЕВА
(Baku, Azərbaycan)

AZƏRBAYCAN İCTİMAİ-FƏLSƏFİ FİKİR TARİXİNDƏ TİBBİ-SOSIAL MÜNASİBƏTLƏRİN AKTUALLAŞDIRILMASI MƏSƏLƏLƏRİ

Bu problem elmi araşdırmalarda əsasən bioetika ilə əlaqədar olduğundan əsasən rus tədqiqatçıları I. Frolov, filosof və etik Z. Konolov, P. Tişenko və b. tərəfindən geniş araşdırılmışdır. Azərbaycanda isə bu problemə daha çox bioetika, texnoloji etika, avtanaziya problemləri kimi nəzərə çarpacaq dərəcədə əsasən ölkənin birinci xanımı Mehriban Əliyeva 2005-ci ildə «Eftanaziya və təbabətdə humanizm problemi» mövzusunda yazdığı dissertasiyasında toxunulmuşdur.

Məhz M. Əliyevanın bu əsəri cəmiyyətimizdə tibbi-sosial münasibətlərin sivil səviyyədə inkişaf etdirilməsi mühüm bir vəzifə kimi elmi araşdırmalar qarşısında qoyulması bu sahənin mütəmadi olaraq öyrənilməsinə bizdən tələb edir.

İndiki zamanda bu suallara bütövlükdə cavab vermək üçün bioetika ilə tibbi etika, etika və deontologiya arasında olan əlaqələri öyrənən məsələlərə müraciət etmək lazımdır. Beləliklə,